

Ocena zmian w uproszczonej sprawozdawczości mikropodmiotów

Elżbieta Wysłocka, Renata Biadacz*

Streszczenie: *Cel* – Celem niniejszej pracy jest ocena skutków proponowanych zmian w sprawozdawczości mikropodmiotów dla jednostek i księgowych, a także dla użytkowników, którymi są głównie właściciele, banki, pożyczkodawcy, organy podatkowe i kontrahenci. W pracy omówiono również, w jaki sposób planowane uproszczenia w sprawozdawczości mikropodmiotów wpłyną na koszt prowadzenia usług księgowych w częstochowskich biurach rachunkowych, zidentyfikowano też kluczowe pytania badawcze.

Metodologia badania – Analiza potrzeb informacyjnych odbiorców zewnętrznych sprawozdawczości finansowej mikropodmiotów została przeprowadzona na podstawie odniesień do literatury. Ponadto wykorzystano badania prowadzone w środowisku częstochowskich biur rachunkowych za pomocą wywiadu kierowanego.

Wynik – Przeprowadzone badania wygenerowały szereg przydatnych spostrzeżeń dotyczących zarówno potrzeb informacyjnych odbiorców sprawozdawczości mikropodmiotów, jak również planowanych oszczędności wynikających z wprowadzenia możliwości sporządzania uproszczonych sprawozdań.

Oryginalność/wartość – W artykule tym nie tylko oparto się na obecnym stanie badań, podsumowując go i uzupełniając, ale także dokonano własnych ocen proponowanych zmian w sprawozdawczości mikropodmiotów. Przedstawiono także wyniki badań dotyczących wpływu planowanych uproszczeń w sprawozdawczości mikrojednostek na koszty usług księgowych.

Słowa kluczowe: informacja, sprawozdanie finansowe, mikrojednostka

Wprowadzenie

Wprowadzenie nowej dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE oraz proponowane zmiany w Ustawie o rachunkowości, dotyczące sprawozdawczości mikropodmiotów, są bodźcem do analizy efektów, jakie wywołają, oraz ich oceny przez praktyków. Stąd też cel, jaki postawiono w pracy, czyli ocena skutków proponowanych zmian w sprawozdawczości mikropodmiotów dla jednostek i księgowych, a także dla użytkowników, którymi są przede wszystkim właściciele, banki, pożyczkodawcy, organy podatkowe i kontrahenci. Główne pytania badawcze pracy, na które próbowano odpowiedzieć, to: czy planowane uproszczenia w sprawozdawczości mikrojednostek wpłyną na cenę usług księgowych? Czy proponowana pojemność informacyjna sprawozdania finansowego mikrojednostek będzie wystarczająca do podejmowania decyzji zarządczych przez ich właścicieli lub

* dr inż. Elżbieta Wysłocka, dr inż. Renata Biadacz, Katedra Finansów, Bankowości i Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Politechnika Częstochowska, e-mail: wyslocka@zim.pcz.pl; rbiadacz@zim.pcz.pl

kadre menedżerską? Czy proponowana forma sprawozdań finansowych mikrojednostek zaspokoi potrzeby informacyjne banków (pożyczkodawców)? Aby udzielić odpowiedzi, przeprowadzono badanie w ośmiu większych, częstochowskich biurach rachunkowych. Metodą zastosowaną w badaniu był wywiad kierowany.

1. Wytyczne dyrektywy Unii Europejskiej i zmiany w Ustawie o rachunkowości

Rada UE 26 czerwca 2013 roku przyjęła nową dyrektywę (2013/34/UE) w sprawie rachunkowości (zastępującą Czwartą i Siódmą Dyrektywę prawa spółek). Dyrektywa ta dotyczy rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek. Kraje członkowskie mają czas na jej wdrożenie do 20 lipca 2015 roku. Celem nowej dyrektywy jest m.in. uproszczenie sprawozdawczości finansowej małych jednostek oraz wprowadzenie obowiązku raportowania o płatnościach na rzecz rządów przez spółki działające w sektorze wydobywczym i leśnym.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE klasyfikuje przedsiębiorstwa, przyjmując za kryterium zwykle obiektywne wskaźniki wielkości jednostki, jakimi są suma bilansowa, przychody netto ze sprzedaży i średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym. Przedmiotowa dyrektywa dzieli przedsiębiorstwa na mikro, małe, średnie, duże i jednostki interesu publicznego. Natomiast wśród grup kapitałowych wprowadza rozróżnienie, odpowiednio na: małe, średnie i duże. Z kolei jednostki interesu publicznego to, według nowej dyrektywy, takie podmioty, które są regulowane prawem państwa członkowskiego i których zbywalne papiery wartościowe są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym któregośkolwiek kraju UE, są instytucjami kredytowymi lub zakładami ubezpieczeń, lub zostały wyznaczone przez państwa członkowskie jako jednostki interesu publicznego np. ze względu na charakter prowadzonej przez nie działalności, ich wielkość lub liczbę zatrudnionych pracowników.

Według przyjętej dyrektywy w zależności od tego, do jakiej kategorii należy dany podmiot, różnie będzie kształtować się czasochłonność sporządzania sprawozdania finansowego oraz obowiązek jego badania. Im wyższa kategoria podmiotu, tym wymogi dotyczące sprawozdawczości rosną – od mikroprzedsiębiorstw do dużych przedsiębiorstw i jednostek interesu publicznego. Przykładowo, obowiązkowi badania sprawozdań mają podlegać średnie i duże podmioty. To samo dotyczy wszystkich jednostek interesu publicznego.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE daje możliwość wprowadzenia przez państwa członkowskie uproszczeń w zakresie sprawozdawczości finansowej dla jednostek mikro. W myśl rozwiązań przyjętych w dyrektywie 2013/34/UE jednostkami mikro są: spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki komandytowo-akcyjne (także tworzone przez nie spółki osobowe), które na dzień bilansowy nie przekroczyły limitów dwóch z trzech warunków (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego 2013):

- suma bilansowa: 350 000 euro, czyli 1 486 380 zł,
- przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów: 700 000 euro, czyli 2 972 760 zł,
- przeciętne zatrudnienie w roku obrotowym: dziesięć osób.

W tabeli 1 przedstawiono przyjęte w dyrektywie kryteria klasyfikacji przedsiębiorstw.

Spółki, które spełniają kryteria pozwalające je zaliczyć do mikropodmiotów, będą mogły sporządzać skrócone sprawozdania finansowe, które obejmą tylko podstawowe informacje w bilansie oraz rachunku zysków i strat. Ponadto zostaną zwolnione ze sporządzania informacji dodatkowej oraz sprawozdania z działalności, pod warunkiem że ujawnią informacje objęte obecnie sprawozdaniem finansowym w informacjach uzupełniających do bilansu. Jeżeli spółka skorzysta z tych uproszczeń w zakresie sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności, nie będzie mogła stosować wartości godziwej oraz skorygowanej ceny nabycia do wyceny aktywów i pasywów.

Tabela 1

Kryteria klasyfikacji przedsiębiorstw wynikające z dyrektywy 2013/34/UE

	Suma bilansowa	Przychody netto ze sprzedaży	Średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym
Mikrojednostki to jednostki, które nie przekraczają limitów co najmniej dwóch z trzech kryteriów	350 000 euro (1 486 360 zł*) według Uor 1 500 000 zł	700 000 euro (2 972 760 zł) według Uor 3 000 000 zł	10
Małe jednostki to jednostki, które nie przekraczają limitów co najmniej dwóch z trzech kryteriów	4 000 000 euro (16 987 200 zł)	8 000 000 euro (33 974 400 zł)	50
Średnie jednostki to jednostki, które nie przekraczają limitów co najmniej dwóch z trzech kryteriów	20 000 000 euro (84 936 000 zł)	40 000 000 euro (169 872 000 zł)	250
Duże jednostki to jednostki, które przekraczają co najmniej dwóch z trzech kryteriów	20 000 000 euro (84 936 000 zł)	40 000 000 euro (169 872 000 zł)	250

* Przeliczenie (zgodnie z art. 9 dyrektywy) według kursu opublikowanego w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej (UE C 206 z 20 lipca 2013 r.) z dnia wejścia w życie dyrektywy. Kurs na dzień 19 lipca 2013 r. wynosił 4,2468 zł/euro. Oznacza to, że Polska jako kraj członkowski nie będzie mogła obniżyć tych progów, przyjmując sugerowane przez dyrektywę rozwiązania dla poszczególnych grup przedsiębiorstw.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego (2013) oraz Projekt ustawy o zmianie Ustawy o rachunkowości (2014).

Zastosowanie wymienionych uproszczeń nie będzie obowiązkowe, ma jedynie stanowić możliwość dla podmiotu, który spełni definicję jednostki mikro – decyzję w tej kwestii będzie podejmował organ zarządzający. Z uproszczeń i zwolnień będą wyłączone np. banki i fundusze inwestycyjne.

Według przepisów zawartych w dotychczasowym kształcie Ustawy o rachunkowości można umownie wyróżnić cztery wielkości przedsiębiorstw (Wysłocka 2010: 324):

1. Najmniejsze (mikro), które nie spełniają kryteriów podanych w art. 2 Ustawy o rachunkowości (Uor). W jednostkach tych nie prowadzi się na ogół ksiąg rachunkowych, a jedynie uproszczone formy ewidencji dostosowane do wymagań podatkowych.
2. Małe, które są zobligowane do prowadzenia ksiąg rachunkowych, ale nie przekraczają dwóch spośród trzech wielkości podanych w art. 50 (Uor) – przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy – w walucie polskiej równowartość 4 000 000 euro, suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego – w walucie polskiej równowartość 2 000 000 euro, średnioroczne zatrudnienie – pięćdziesiąt osób. Jednostki te mogą sporządzać sprawozdanie finansowe w formie uproszczonej, wykazując informacje w zakresie ustalonym w załączniku nr 1 literami i cyframi rzymskimi. Również informację dodatkową mogą sporządzać w odpowiednio uproszczonej formie.
3. Średnie, które przekraczają wielkości podane w art. 50 Uor i nie mogą stosować uproszczeń w sprawozdaniach finansowych, ale nie przekraczają kryteriów podanych w art. 64 Uor i ich sprawozdania nie podlegają corocznemu badaniu. Jednostki te nie mają obowiązku sporządzania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych.
4. Duże, które spełniają kryteria wymienione w art. 64 Uor i ich sprawozdania finansowe podlegają corocznemu badaniu oraz obejmują zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym i rachunek przepływów pieniężnych.

Celem zmian ustawy jest dostosowanie krajowych przepisów do wymagań dyrektywy 2013/34/UE. Wprowadzając europejskie rozwiązania, projekt znowelizowanej Ustawy o rachunkowości stwarza możliwość uproszczonych wymogów w zakresie rachunkowości i sprawozdawczości finansowej dla jednostek mikro. Wprowadzane zmiany zezwalają jednostkom mikro na sporządzanie uproszczonego sprawozdania finansowego, a także zwalniają te jednostki z obowiązku sporządzania informacji dodatkowej, jak również sprawozdania z działalności, pod warunkiem że niektóre informacje dotychczas objęte zakresem informacyjnym tych dokumentów zostaną przez te jednostki ujawnione w informacjach uzupełniających do bilansu. Należy nadmienić, że jednostki mikro, które skorzystają z jakiegokolwiek uproszczenia w zakresie sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności, nie będą stosowały wartości godziwej oraz skorygowanej ceny nabycia do wyceny aktywów i pasywów. Oznacza to, że wszystkie pozycje w bilansie będą wyceniane w koszcie historycznym, tj. w cenie nabycia, bądź w koszcie wytworzenia.

Według szacunków przedstawionych przez Ministerstwo Finansów z nowych uregulowań będzie mogło skorzystać ponad 34 tys. jednostek gospodarczych (np. danych GUS). Zakłada się, że może to w istotnym zakresie zmniejszyć koszty ściśle związane ze sporządzaniem sprawozdania finansowego (o 17 mln zł w skali kraju; Projekt ustawy o zmianie Ustawy o rachunkowości: 2014). Oprócz zmniejszenia kosztów planuje się również znaczną redukcję czasu pracy związanego ze sporządzaniem sprawozdania finansowego. Założenia te wydają się dosyć optymistyczne, gdyż proponowane zmiany w ustawie w nieznacznym

stopniu wpływają na uproszczenia bieżącej ewidencji zdarzeń gospodarczych (również dla celów podatkowych), a to ona głównie stanowi o kosztach prowadzenia rachunkowości w jednostkach.

Zmienione postanowienia Ustawy o rachunkowości będą miały zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy kończący się po dniu wejścia w życie zmian ustawy. Wprowadzają one nową kategorię mikrojednostek. Jednak, aby podmiot został uznany za mikrojednostkę, organ zatwierdzający musi podjąć decyzję o przyjęciu wszelkich zasad związanych ze sporządzaniem uproszczonego sprawozdania.

Projektowane zmiany w ustawie o rachunkowości zostały obszernie omówione przez Kuzior i in. (2014: 81). Nowelizacja ustawy wprowadza trzy grupy jednostek mikro. Pierwsza to spółki, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1 (z wyłączeniem jednostek sektora finansów publicznych), oraz inne osoby prawne, a także oddziały przedsiębiorców zagranicznych, które w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym, nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:

- 1 500 000 zł – sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
- 3 000 000 zł – przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
- dziesięciu osób – średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty.

W przypadku jednostek rozpoczynających działalność limity te odnoszą się do roku obrotowego, w którym rozpoczęły działalność.

Drugą grupą mikrojednostek mogą być stowarzyszenia, związki zawodowe, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, fundacje, przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych, w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, społeczno-zawodowe organizacje rolników, organizacje samorządu zawodowego i organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła – jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej. Włączenie tych jednostek do regulacji Ustawy o rachunkowości spowoduje uchylenie obowiązującego obecnie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi i nieprowadzącymi działalności gospodarczej. Generalnie zapisy projektu ustawy i obowiązującego dotychczas rozporządzenia są zbieżne, jednak nowelizowana ustawa wprowadza zamknięty katalog jednostek uprawnionych do korzystania z uproszczeń w zakresie sprawozdawczości. W odniesieniu do tej grupy jednostek w art. 1.3 dopuszczono możliwość odstąpienia od obowiązku stosowania zasady ostrożnej wyceny, czyli odstąpienia od dokonywania odpisów aktualizujących w zakresie poszczególnych grup aktywów i tworzenia rezerw. Rozwiązanie to było wcześniej dopuszczone omawianym rozporządzeniem.

Trzecią grupę jednostek mikro w myśl projektu Ustawy o rachunkowości stanowią osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie, jeżeli przychody netto tych jednostek ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wyniosły równowartość w walucie polskiej nie mniej niż 1 200 000 euro i nie więcej niż 2 000 000 euro za poprzedni rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób

określony ustawą – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą.

Należy podkreślić, że przyjęcie rozwiązań przewidzianych dla jednostek mikro w zakresie sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych jest dla tych jednostek możliwością, a nie obowiązkiem. Aby być uznanym za jednostkę mikro, trzeba spełniać odpowiednie, wcześniej omówione, kryteria i podjąć decyzję o sporządzaniu uproszczonego sprawozdania (przez organ zatwierdzający).

2. Odbiorcy informacji finansowych z mikroprzedsiębiorstw

Coraz częściej pojawiają się wypowiedzi, wskazujące na to, że specyfika sektora MŚP wymaga prawa o rachunkowości, które dobrze służyłoby jego rozwojowi. Wydaje się bowiem, że podstawowym warunkiem wdrażania jakichkolwiek zmian w sektorze MŚP jest uświadomienie wszystkim – zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym – odbiorcom sprawozdań finansowych o konieczności i celowości dokonywania uproszczeń. Wówczas rachunkowość nie będzie już postrzegana negatywnie jako czynnik ograniczający możliwości rozwoju MŚP, tylko stanie się instrumentem wspierającym działalność przedsiębiorstwa na wszystkich szczeblach (Orpel 2011: 11). Sprawa dobrego, odrębnego prawa o rachunkowości dla MŚP (w skali UE i w Polsce) stała się tym bardziej pilna, że rośnie wykorzystanie przez te przedsiębiorstwa programów pomocowych z UE, co sprzyja ich aktywności międzynarodowej. To z kolei pociąga za sobą wzrost zapotrzebowania na sprawozdania finansowe i inne raporty o dobrej jakości i międzynarodowej porównywalności. Rozwiązania prawne w zakresie rachunkowości powinny być „uszyte na miarę” potrzeb i możliwości sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Należałoby więc ustalić odrębne przepisy dla MSR – zrozumiałe, zwarte i łatwe w odbiorze, uwzględniające realia, a nie sytuacje wyjątkowe. Regulacje te powinny być tworzone z myślą o potrzebach, jakie definiują wobec nich główni odbiorcy informacji (Karmańska 2013: 7–8).

Znaczenie rachunkowości w podejmowaniu wszelkiego rodzaju trafnych decyzji ekonomicznych jest nie do przecenienia. Aby ocenić, jaki rodzaj informacji na temat małego bądź średniego przedsiębiorstwa będzie przydatny i spełni oczekiwania adresatów tych informacji, trzeba pamiętać, że głównymi użytkownikami sprawozdań finansowych małych i średnich jednostek są organy podatkowe, kredytodawcy oraz współwłaściciele niepracujący w firmie. Dlatego tak istotne jest, aby dostosowywać przepisy podatkowe do nowoczesnych i obowiązujących na świecie przepisów z zakresu rachunkowości, ale również – by rachunkowość małych i średnich przedsiębiorstw była normalizowana przepisami krajowymi dostosowanymi do wymogów polskiego prawa podatkowego i nie zmuszała do prowadzenia odrębnych ewidencji dla celów rachunkowych i podatkowych. Natomiast kredytodawcy i współwłaściciele oczekują przede wszystkim informacji pewnych i realnych o małym i średnim przedsiębiorstwie. Służy to umocnieniu sytuacji finansowej jednostki i chroni przed podziałem pozornych zysków. Ponadto odbiorcy ci oczekują, że dostarczane

im informacje będą wystarczające do ocen, ale nie staną się zbiorem niepotrzebnych informacji dostarczanych „na wszelki wypadek” (Nowak 2007: 10). W przypadku mniejszych podmiotów grupa udziałowców jest relatywnie niewielka i ogranicza się często do członków rodziny – właścicieli i/lub zarządzających. Ze względu na ich bliski kontakt z przedsiębiorstwem i bezpośredni dostęp do informacji szczegółowa sprawozdawczość zewnętrzna często nie jest konieczna. Trzeba pamiętać, że system ewidencji stosowany w małych i średnich jednostkach powinien być możliwie prosty, niestawiający księgowym nadmiernych wymogów co do kwalifikacji potrzebnych do prowadzenia ksiąg (Wysłocka 2011: 143–158).

Istotne są również jakość i cena dostarczanych przez sprawozdawczość informacji. Wysoka jakość informacji powinna gwarantować jej przydatność do podejmowania określonych decyzji oraz wiarygodne odzwierciedlenie rzeczywistości. Stąd można dojść do wniosku, że informacje potrzebne przedsiębiorstwu muszą spełniać określone wymogi jakościowe, tj. istotność, wiarygodność, zrozumiałość i porównywalność (Jurewicz, Walińska 2008: 107). Ponadto trzeba się zastanowić nad kosztem dostarczenia tych informacji dla jednostek przedkładających sprawozdania finansowe – zarówno w momencie sporządzania sprawozdań, jak i przy bieżącym prowadzeniu ksiąg – z których będą czerpane dane do sprawozdań.

Trzeba pamiętać, że system ewidencji stosowany w małych i średnich jednostkach powinien być możliwie prosty, niestawiający księgowym nadmiernych wymogów co do kwalifikacji potrzebnych do prowadzenia ksiąg. Przy doborze odpowiednich rozwiązań księgowych należy wziąć pod uwagę również fakt, że użytkownicy sprawozdań finansowych MŚP mają z reguły mniejszą wiedzę z zakresu rachunkowości i finansów, a tym samym – mniejsze zdolności percepcji danych zawartych w publikowanych raportach. Sprawozdawczość finansowa powinna zatem zostać dostosowana do możliwości prezentowanych przez jej odbiorców (Sobański 2006).

Dotychczas obowiązująca Ustawa o rachunkowości w stosunku do tych najmniejszych podmiotów jest w niektórych aspektach, szczególnie dotyczących wyceny, zbyt wymagająca. Złożoność przepisów rachunkowych i podatkowych, ale też ich zmienność, znacznie utrudnia samodzielne prowadzenie rachunkowości przez właścicieli mniejszych przedsiębiorstw. Powoduje to niedostateczną znajomość księgowości, jej podstawowych zasad i metod. Często także w mikrojednostkach występują komórki organizacyjne o szerokim profilu działania, skupiające różnorodne funkcje, co utrudnia nie tylko kontrolę wewnętrzną, konstrukcję rachunku kosztów, lecz także samą ewidencję księgową. Nadzór właścicieli, stosunki rodzinne, mała liczba pracowników zastępują formalne zasady kontroli wewnętrznej (Chluska 2008: 21).

W wielu krajach dostrzeżono już wcześniej potrzebę uproszczenia i zawężenia obowiązków sprawozdawczych dla MŚP. Na przykład w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie mniejszym firmom przyznano liczne zwolnienia od powszechnych obowiązków w zakresie rachunkowości. W Wielkiej Brytanii natomiast opracowano oddzielne standardy dla mniejszych podmiotów (Financial Reporting Standards for Smaller Entities; Sobański 2006).

Rozważając potrzeby informacyjne i sposoby ich realizacji w małych i średnich przedsiębiorstwach, należy pamiętać, że to nadrzędne zasady rachunkowości wyznaczają normy jej prowadzenia i stanowią punkt odniesienia dla ustawodawców. Poszukując granic uproszczeń w rachunkowości małych i średnich przedsiębiorstw, należy pamiętać o zasadzie wiernego i rzetelnego obrazu.

Należy jednak podkreślić, że odchodzenie od kontynentalnego modelu rachunkowości w skali globalnej w kierunku modelu anglosaskiego i związane z tym dostosowywanie polskich przepisów o rachunkowości do rozwiązań UE powodują w obszarze rachunkowości finansowej coraz większą rozbieżność między regulacjami polskiego prawa bilansowego i podatkowego. Ponadto przedsiębiorcy wskazują, że to nie Ustawa o rachunkowości, ale otoczenie prawne jest powodem pracochłonności ewidencji księgowej i to w nim należy poszukiwać dalszych uproszczeń. Szczególnie niezbędne są kompleksowe zmiany obejmujące prawo podatkowe, prawo o ubezpieczeniach społecznych i prawo gospodarcze (Gos i in. 2009: 58).

3. Ocena uproszczeń w sprawozdaniach finansowych mikroprzedsiębiorstw w opinii wybranych biur rachunkowych w Częstochowie

Opublikowanie Projektu ustawy zmieniającej Ustawę o rachunkowości w celu dostosowania polskich przepisów do wymogów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE sprowokowało badanie, które zostało przeprowadzone w ośmiu większych częstochowskich biurach rachunkowych. Badanie było prowadzone w formie wywiadu kierowanego. Na pytanie, czy planowane uproszczenia w sprawozdawczości mikrojednostek wpłyną na cenę usług księgowych, właściciele biur odpowiadali, że albo w ogóle, albo bardzo nieznacznie. Cena usług księgowych ustalana jest przeważnie na podstawie liczby dokumentów księgowych w poszczególnych okresach i w miesięcznej opłacie zawarta jest również cena sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny, czy proponowana pojemność informacyjna sprawozdania finansowego mikrojednostek będzie wystarczająca do podejmowania decyzji zarządczych przez ich właścicieli lub kadrę menedżerską. Zdaniem badanych podmiotów uprawnionych do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych uproszczona forma sprawozdania finansowego nie wpłynie na jakość decyzji zarządczych w mikrojednostkach. Po pierwsze, właściciele (kadra zarządzająca) tych podmiotów w większości nie są zainteresowani w procesie decyzyjnym informacjami sprawozdawczymi. Główne informacje, jakich oczekują, dotyczą wysokości zysku oraz obciążeń podatkowych i wobec ZUS. Po drugie, dokładniejsze informacje, które mogą być potrzebne w zarządzaniu, będą nadal dostępne z ksiąg rachunkowych, których zasady prowadzenia się nie zmieniają. Każdy menedżer, mający podstawową wiedzę z zakresu rachunkowości i wykorzystania informacji finansowych w procesie decyzyjnym, może uzyskać potrzebne informacje, czytając przede wszystkim zestawienie obrotów i sald.

Nieco wątpliwości budziło pytanie dotyczące zaspokojenia potrzeb informacyjnych banków (pożyczkodawców) przez uproszczoną sprawozdawczość finansową mikroprzedsiębiorstw. Doświadczenia właścicieli biur rachunkowych każą przypuszczać, że banki będą oczekiwały dodatkowych informacji pozwalających na analizę i ocenę zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców. Z pewnością bardziej wiarygodnej odpowiedzi na to pytanie udzieliliby sami zainteresowani. Wydaje się, że konieczne będzie opracowanie modelu analizy finansowej opartej na uproszczonej sprawozdawczości mikroprzedsiębiorstw.

Uwagi końcowe

Rozważając proponowane zmiany w Ustawie o rachunkowości, dotyczące mikrojednostek, należy mieć na uwadze, że uproszczenia dotyczą wyłącznie sprawozdawczości finansowej. Nie przewiduje się uproszczeń w zasadach prowadzenia ksiąg rachunkowych. Księgi rachunkowe mikrojednostki powinny być prowadzone z dotychczasową szczegółowością, taką samą, jak w średnich czy dużych jednostkach. Uproszczenie rachunkowości mikroprzedsiębiorstw sprowadza się wyłącznie do sporządzania skróconej wersji sprawozdania. Jedynym, dosyć istotnym, uproszczeniem jest wprowadzenie zapisu, że jednostka mikro, stosując zasady wyceny aktywów i pasywów określone w art. 28 Ustawy o rachunkowości, nie dokonuje wyceny aktywów i pasywów w wartości godziwej oraz w skorygowanej cenie nabycia.

Wydaje się, że proponowane uproszczenia są krokiem w dobrą stronę. Jednak bez zmian prowadzących do zbliżenia przepisów podatkowych i rachunkowych trudno mówić o uproszczeniach i ułatwieniach w prowadzeniu działalności gospodarczej. Należy również pamiętać, że przekroczenie granicy uproszczeń w rachunkowości może doprowadzić do utraty wiernego i rzetelnego obrazu sytuacji finansowej jednostki.

Literatura

- Chluska J. (2008), *Polityka rachunkowości małych i średnich przedsiębiorstw*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” t. 47 (103), s. 19–28.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:182:0019:0076:PL:PDF> (25.05.2014).
- Gos W., Hońko S., Rublewski M. (2008), *Granice uproszczeń rachunkowości małych i średnich przedsiębiorstw*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” t. 47 (103), s. 49–60.
- Jurewicz A., Walińska E. (2008), *Jakość informacji finansowej generowanej przez system rachunkowości*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” t. 44 (100), SKwP, s. 101–113.
- Karmańska A. (2013), *Rachunkowość małych i średnich przedsiębiorstw – tło dla zmian*, „Rachunkowość” nr 6.
- Kuzior A., Pfaff J., Poniatowska L., Rówińska M. (2014), *Kierunki transformacji sprawozdawczości małych i średnich przedsiębiorstw na tle regulacji międzynarodowych*, DeDeWu.pl, Warszawa.
- Nowak W.A. (2007), *Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla małych i średnich jednostek*, „Rachunkowość” nr 7, s. 10–16.

- Orpel R. (2011), *Wybrane aspekty zastosowania Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw*; www.skwp.poznan.pl/files/pliki/4ea7f0030feb2.pdf (25.05.2014).
- Projekt ustawy o zmianie Ustawy o rachunkowości; <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/171214/171256/dokument105631.pdf> (25.05.2014).
- Sobański K. (2006), *Globalna standaryzacja sprawozdawczości finansowej MSP. Międzynarodowe standardy*, „Gazeta Małych i Średnich Przedsiębiorstw” nr 9 (54).
www.skwp.poznan.pl/files/pliki/4e7f0030.feb2.pdf (28.02.2014).
- Wysłocka E. (2010), *Potrzeby informacyjne a rachunkowość małych i średnich przedsiębiorstw*, w: *Zarządzanie zasobami informacyjnymi w warunkach nowej gospodarki*, red. R. Borowiecki, J. Czekaj, Difin, Warszawa, s. 322–336.
- Wysłocka E. (2011), *Usługi biur rachunkowych a potrzeby informacyjne małych przedsiębiorstw*, w: *Teoria i praktyka rachunkowości małych i średnich przedsiębiorstw*, red. J. Chluska, Wyd. Wydz. Zarządz. Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa, s. 143–158.

THE ASSESSMENT OF SIMPLIFIED REPORTING OF THE MICRO-ENTITIES

Abstract: *Purpose* – Indication that the financial reporting of micro-entities and the information disclosed therein are primarily addressed to the owners, banks, lenders, tax authorities and contractors. The paper also discusses how the planned simplification of micro-entities reporting will affect the cost of accounting services running in Czestochowa accounting offices and identifies key research questions.

Design/methodology/approach – Analysis of the information needs of external customers of financial reporting of micro-entities was made on the basis of references to the published literature. Then the studies were carried out in Czestochowa accounting service providers using a directed interview.

Findings – The studies have generated a number of useful observations concerning the information needs of micro-entities reporting consumers, as well as the planned savings resulting from the introduction of the possibility of preparing simplified reporting.

Originality/value – This article is not only based on the present state of research, summarizing it, and complementing, but also presents the results of studies on the impact of the planned simplification of micro-entities reporting on the cost of accounting services.

Keywords: information, financial reporting, micro-entity

Cytowanie

- Wysłocka E., Biadacz R. (2014), *Ocena zmian w uproszczonej sprawozdawczości mikropodmiotów*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego* nr 832, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 71, s. 173–182; www.wneiz.pl/frfu.